

HØJESTERETS DOM

afsagt onsdag den 11. maj 2016

Sag 30/2016

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

1) T1

(advokat Andreas Medom Madsen, beskikket),

2) T2

(advokat Hanne Reumert, beskikket),

3) T3

(advokat Hugo Steinmetz, beskikket),

4) T4

(advokat Jesper Storm Thygesen, beskikket),

5) T5

(advokat Michael Steffensen, beskikket),

6) T6

(advokat Hanne Reumert, beskikket),

7) T7

(advokat Mette Lauritzen, beskikket),

8) T8

(advokat Kristian Mølgaard, beskikket),

9) T9

(advokat Kristian Mølgaard, beskikket)

og

10) T10

(advokat Kim Bagge, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Københavns Byret den 13. februar 2015 og af Østre Landsrets 24. afdeling den 18. december 2015.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Niels Grubbe, Marianne Højgaard Pedersen, Henrik Waaben, Lars Hjortnæs og Jens Kruse Mikkelsen.

Påstande

Dommen er anket af de tiltalte.

Tiltalte T1 har nedlagt påstand om frifindelse i det ikke erkendte omfang og formildelse, frifindelse for konfiskation i det ikke erkendte omfang og om at statskassen skal betale sagsomkostningerne for byret, landsret og Højesteret. Subsidiært har hun nedlagt påstand om formildelse af den idømte straf, om nedsættelse af det konfiskerede beløb og om, at statskassen delvist skal betale sagsomkostningerne.

Tiltalte T2 har nedlagt påstand om frifindelse i det ikke erkendte omfang og formildelse, subsidiært formildelse. Han har endvidere påstået frifindelse for konfiskation eller nedsættelse af denne samt nedsættelse af de idømte sagsomkostninger, således at den væsentligste del af disse betales af statskassen, og at omkostningerne for Højesteret betales af statskassen.

Tiltalte T3 har nedlagt påstand om frifindelse for hashsalg, der går ud over salg af hash på 23 dage fordelt over et år, subsidiært nedsættelse af den mængde hash, der dømmes for, og mere subsidiært formildelse af den idømte straf. Hun har endvidere nedlagt påstand om frifindelse for konfiskation, subsidiært konfiskation af et mindre beløb, og at sagsomkostningerne bortfalder, subsidiært nedsættes.

Tiltalte T4 har nedlagt påstand om frifindelse i det ikke erkendte omfang, subsidiært formildelse, konfiskation af et mindre beløb og om, at statskassen skal betale sagsomkostningerne for landsretten og delvise sagsomkostninger for byretten.

Tiltalte T5 har nedlagt påstand om ophævelse af landsrettens dom og hjemvisning, subsidiært frifindelse i det ikke erkendte omfang samt formildelse. Han har endvidere nedlagt påstand

om frifindelse for konfiskation ud over 20.000 kr., og at statskassen helt eller delvist skal betale sagens omkostninger.

Tiltalte T6 har nedlagt påstand om frifindelse i det ikke erkendte omfang og formildelse, subsidiært formildelse. Hun har endvidere nedlagt påstand om frifindelse for konfiskation eller nedsættelse af denne samt nedsættelse af de idømte sagsomkostninger, således at den væsentligste del af disse betales af statskassen, og at sagsomkostningerne for Højesteret betales af statskassen.

Tiltalte T7 har nedlagt påstand om frifindelse i det ikke erkendte omfang, subsidiært formildelse, og nedsættelse af det konfiskerede beløb samt om, at statskassen helt eller delvist skal betale sagsomkostningerne for byret, landsret og Højesteret.

Tiltalte T8 har nedlagt påstand om frifindelse i det ikke erkendte omfang og formildelse, frifindelse for konfiskation og frifindelse for sagsomkostninger i landsretten samt, at han alene skal betale delvise sagsomkostninger for byretten. Han har subsidiært påstået hjemvisning og mere subsidiært formildelse, frifindelse for konfiskation og frifindelse for sagsomkostninger i landsretten samt, at han alene skal betale delvise sagsomkostninger for byretten. Han har endelig påstået stadfæstelse af landsrettens afgørelse om betinget udvisning.

Tiltalte T9 har nedlagt påstand om frifindelse, frifindelse for konfiskation og frifindelse for sagsomkostninger for byretten og landsretten. Han har subsidiært påstået hjemvisning og mere subsidiært formildelse, frifindelse for konfiskation og frifindelse for sagsomkostninger for landsretten, samt at han alene skal betale delvise sagsomkostninger for byretten.

Tiltalte T10 har nedlagt påstand om frifindelse, subsidiært formildelse, og frifindelse for konfiskation, subsidiært konfiskation af et mindre beløb. Han har endvidere nedlagt påstand om, at statskassen skal betale sagsomkostninger for byretten og landsretten, subsidiært betale delvise sagsomkostninger for landsretten.

Anklagemyndigheden har påstået skærpelse af straffene.

For så vidt angår tiltalte T8 har anklagemyndigheden gentaget sin påstand om udvisning, jf. udlændingelovens § 22, nr. 4.

Anklagemyndigheden har herudover nedlagt påstand om stadfæstelse af landsrettens afgørelse om konfiskation hos de tiltalte.

Anklagemyndigheden har endvidere nedlagt påstand om stadfæstelse af landsrettens afgørelse om sagsomkostninger for byret og landsret. For så vidt angår de tiltalte T4 og T5 har anklagemyndigheden nedlagt påstand om, at de hver især skal betale en større del af sagens omkostninger for byret og landsret end bestemt ved landsrettens dom.

Endelig har anklagemyndigheden nedlagt påstand om frifindelse over for den påstand om hjemvisning, som er nedlagt af T5, T8 og T9.

Anbringender

T1 har navnlig anført, at hun ikke kan dømmes for medvirken til eventuelt salg foretaget af andre personer på tidspunkter, hvor hun ikke er observeret ved bod Landsrettens anvendelse af medvirkensbegrebet er for vidtrækkende, idet der ikke er ført bevis for, at hun har medvirket aktivt (og haft forsæt) til andres salg ved bod ... eller til andres salg på de såkaldte aktionsdage, eller i perioden fra den 22. november 2013 og frem til den 16. januar 2014, hvor landsretten har lagt til grund, at hun afbrød sin handel med cannabisprodukter. Hun kan derfor kun dømmes for sit erkendte salg på i alt 7,4 kg.

Det er kun salg af selve det euforiserende stof, der kan henføres til straffelovens § 191 som værende strafbart. Medtagelse af cigarettobakken ved vejningen af joints er udtryk for en praksisændring med tilbagevirkende kraft, og også derfor bør salg af den del af jointen, der udgøres af cigarettobak, ikke henføres til straffelovens § 191.

Konfiskation af udbytte skal ske på grundlag af et langt lavere kvantum solgt cannabis, og beløbet bør ikke overstige 148.000 kr.

T2 har navnlig anført, at generelle vurderinger af den samlede kriminalitet i området omkring Pusherstreet på Christiania og kendskab til, at andre begår kriminalitet fra området eller fra

den pågældende bod, ikke medfører strafferetligt medvirkensansvar – og slet ikke i forhold til de dage og de tidspunkter, hvor der ikke er ført bevis for, at nogen har solgt cannabis fra bod

Den mængde cannabis, som han er tiltalt for salg af, kan ikke anses for bevist ved anklagemyndighedens skønsmæssige beregning af det gennemsnitlige daglige salg fra en hashbod på Christiania. Der er ikke foretaget en vurdering af beviser for solgt kvantum i bod ..., endsiges en vurdering af beviser for kvantum solgt i de andre boder, og derefter foretaget en sammenligning af beviserne for kundetilstrømningen i de pågældende boder. Han kan derfor kun dømmes for sit erkendte salg af i alt 10,8 kg cannabis.

Landsretten har ved strafudmålingen fastslået, at det er ligegyldigt, hvor meget cannabis man måtte have solgt, hvor mange gange man har solgt, i hvor mange timer ad gangen osv. Landsrettens dom fastslår, at såfremt man erkender at have solgt cannabis fra en bod i Pusherstreet, hvor man er blevet observeret et eller andet antal gange på et år, skal man have 2½ års fængsel, og hvis man er tidligere straffet for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer eller straffelovens § 191, skal denne straf stige med yderligere 3 måneder. Dette er ikke i overensstemmelse med straffelovens § 80 eller almindelige strafudmålingsprincipper.

Konfiskation af udbytte for den enkelte skal ikke beregnes i forhold til det kvantum, man mener, at andre har solgt, da medvirkensansvaret alene er bedømt som tilskyndelse, mens der ikke er beviser for et samarbejde, der medfører, at man også har delt hinandens udbytte.

Han har sandsynliggjort, hvor han har sine penge og værdier fra, og der kan derfor ikke ske konfiskation efter straffelovens § 76 a.

T3 har navnlig anført, at domfældelse ud over de 23 dage, hvor hun er observeret i bod ..., ikke er i overensstemmelse med betingelserne for medvirken i straffelovens § 23. Byret og landsret har konstrueret et medvirkensansvar, som bygger på, at hun uden at medvirke ved tilskyndelse, råd eller dåd alligevel kan straffes som medvirkende, fordi hendes enkeltstående salg er med til at holde den kontinuerlige hashhandel i gang. Det er imidlertid ikke hendes enkeltstående salg, men traditionen for hashsalg på Christiania, der holder den kontinuerlige hashhandel i gang. Hun har subsidiært anført, at såfremt hun bliver dømt for medvirken på de

dage, hvor hun ikke har været der, skal det afspejles i nedsættelse af den udmålte straf og den fastsatte konfiskation.

Anklagemyndigheden har ikke søgt at bevise noget samvirke eller nogen udbyttedeling mellem hende og andre i bod ... eller andre boder. Der kan ikke ske konfiskation af et udbytte, hvorom der ikke er ført bevis for, at det er tilfaldet hende. Der er ikke formodning for et stort udbytte af hendes strafbare handlinger, og hendes bevisførelse for anden indtægt – som er omfattende og troværdig – må anses for tilstrækkelig til at opfylde kravet i straffelovens § 76 a, stk. 4.

T4 har navnlig anført, at der ikke er grundlag for at statuere medvirken for den hash, der sælges på de formiddage, hvor han ikke er observeret i bod Hertil kræves bevis for, at han har deltaget i organisationen af salget på disse dage. Det bevis er ikke ført, bl.a. fordi de andre personer, der har solgt hash fra bod ... om formiddagen, ikke er identificeret.

Landsrettens fastsættelse af solgte mængder er baseret på politiets optællinger af kunder i få andre boder, som adskiller sig fra bod ... både med hensyn til placering og størrelse, idet disse boder har en bedre placering og er væsentligt større. Man kan ikke, som landsretten har gjort, anvende en gennemsnitsberegning på bod ..., når der ikke har været efterforsket i forhold til antal kunder og mængde pr. kunde i forhold til denne bod. Der er ikke ført bevis for mængden af hash, der er solgt fra bod ..., og der skal derfor ske delvis frifindelse.

Det fremgår af retsplejeloven, at en tiltalt ikke skal betale sagens omkostninger i ankesagen, hvis man opnår et gunstigere udfald end i byretten. I landsretten blev det kvantum, som han blev dømt for, reduceret fra ikke under 100 kg til ikke under 65 kg, ligesom konfiskationen blev nedsat fra 1 mio. kr. til 300.000 kr. Selv om landsretten stadfæstede strafudmålingen, kan dette ikke ændre på, at han opnåede et mere gunstigt resultat end i byretten.

Sagens meget høje omkostninger skyldes anklagemyndighedens tilrettelæggelse af sagen, som forekommer at være tilfældig og vilkårlig, da der ikke ses at være nogen sammenhæng mellem bod ..., hvor han har solgt hash fra, og sagens andre boder. I denne sag indgår der forhold, der ikke vedrører ham, og han skal ikke betale omkostninger for sådanne forhold, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 2.

T5 har navnlig anført, at landsretten har begået en rettergangsfejl, jf. retsplejelovens § 912, stk. 1, nr. 1, ved ikke i tilstrækkeligt omfang at have objektiveret domsbegrundelsen. Landsrettens dom bærer præg af at være baseret på et for stort skøn, og afgørelsen er i strid med grænserne for den fri bevisbedømmelse i retsplejelovens § 880, 2. pkt. Han kan derfor kun dømmes for sit erkendte salg af i alt ikke over 4 kg hash.

Sanktionsfastsættelsen for ham og T6 er den samme, uagtet at T6 er blevet dømt for salg af mere end to gange så stor en mængde hash, som han er dømt for, og uagtet at omstændighederne har været identiske, herunder særligt hvad angår forstraffe. Hans straf bør derfor udmåles på et lavere niveau. Uagtet at der ved domfældelser, hvor det solgte kvantum hash er over ca. 100 kg, i praksis sker en vis udjævning af strafstørrelserne, bør der på grund af den betydelige kvantumforskel ved straffastsættelsen ske en reduktion af hans straf på ikke under 1/3. Han er ikke dømt for medvirken, og det forhold at han i 2004 er dømt for ligeartet kriminalitet, bør kun i meget begrænset omfang have indflydelse på straffens fastsættelse.

T6 har navnlig anført, at generelle vurderinger af den samlede kriminalitet i et område og kendskab til, at andre begår samme type kriminalitet fra samme lokalitet i området, ikke medfører medvirkensansvar for andres kriminalitet efter straffelovens § 23.

For at dømmes hende for medvirken til T7s og T8s salg af hash fra bod ..., kræves der beviser for, at hun ved en eller anden form for aktivitet, der kan anses for tilskyndelse, råd eller dåd har haft forsæt til at medvirke til deres salg af hash fra boden – og da sådanne beviser ikke er ført, kan hun ikke dømmes for medvirken.

Hverken skønnet over, hvor meget en typisk hashkunde måske køber af forskellige cannabisprodukter i en bod på Christiania, eller optællingen af kunder på udvalgte dage til nogle boder på Christiania, angår bod Uanset de mange fejlkilder, der er ved beregningen, kan en gennemsnitsberegning af andres kriminalitet i en given periode aldrig anvendes som bevis eller danne grundlag for domfældelse af nogen, der ikke er omfattet af beregningsgrundlaget. Hun kan derfor kun dømmes for sit erkendte salg af i alt ca. 4-5 kg hash.

Landsretten har ikke tillagt det betydning for strafudmålingen, hvilken type stof og hvilket kvantum de pågældende er blevet dømt for salg af – endsige i hvilket omfang der alene har været tale om medvirken osv. Hun kan alene idømmes en straf udmålt i forhold til de almindelige strafudmålingsprincipper og straffelovens § 80, således at hun straffes i forhold til stoftype, kvantum og grad af kriminel aktivitet samt en eventuel forhøjelse af denne straf som følge af gentagelsesvirkning.

T7 har navnlig anført, at den foretagne skønsmæssige gennemsnitsberegning ikke har kunnet danne grundlag for fastsættelse af det kvantum, han er dømt for, og at der i øvrigt ikke ud fra bevisresultatet er hjemmel til i medfør af straffelovens § 23 at statuere et medvirkensansvar for andres salg i bod ..., og at såvel straffen som konfiskationsbeløbet som følge heraf skal nedsættes. Han er på intet tidspunkt observeret sammen med andre sælgere i boden, og der er i det hele taget ikke ført beviser for et samvirke mellem de tiltalte sælgere i boden. Han kan derfor kun dømmes for sit erkendte salg af i alt 8,2 kg uforarbejdet hash med et udbytte på maksimalt 82.000 kr.

Strafudmålingen er ikke i overensstemmelse med gældende udmålingspraksis eller med landsrettens oprensning af udmålingsparametrene, som bl.a. angives at være, hvilket udbytte den enkelte har haft af aktiviteten. Straffene er grundlæggende udmålt ens for alle og uafhængigt af det kvantum, den enkelte er dømt for, og det udbytte, man antager, at den enkelte har haft af salget. Strafudmålingen for hans vedkommende står i kontrast til strafudmålingen og konfiskationsbeløbene for de øvrige domfældte sælgere i sagen.

Subsidiært skal den del af kvantum, som må henføres til et medvirkensansvar, på samme måde, eller i hvert fald kun i begrænset omfang, have indflydelse på strafudmålingen.

T8 og T9 har navnlig anført, at det er en rettergangsfejl, at sagerne overordnet er blevet behandlet som én samlet sag. Hvis sagerne om salg fra alle boder i Pusherstreet rettelig skal anses for én sag, er det udtryk for rettergangsfejl at behandle og beramme sagen adskilt i seks delsager, herunder på sammenfaldende dage.

Bevisførelsen om solgte hashmængder er i væsentlig grad baseret på gennemsnitslignende betragtninger om hashsalg i boder, der ikke har været omfattet af den bevisførelse, der har

fundet sted i denne delsag. Bevisførelsen har i væsentligt omfang fundet sted uden for retten – i andre retssale i andre delsager – og det er i strid med princippet i retsplejelovens § 880 at lægge vægt på sådan bevisførelse.

Landsrettens dom er endvidere udtryk for en fejlagtig anvendelse af medvirkensbestemmelsen i straffelovens § 23. Det bestrides, at det – uden individuel, aktiv deltagelse i koordinering – udgør individuel strafferetlig medvirken, at der inden for en gruppe findes at være sket koordinering. At være del af noget, der er koordineret, er ikke udtryk for tilskyndelse, råd eller dåd, hvorimod det kan være strafferetlig medvirken at foretage koordineringen. Landsrettens dom angiver imidlertid herom alene, at der er sket en koordinering, ikke den enkelte dømtes aktive involvering eller handlinger i forhold til en sådan koordinering.

Det er endvidere i strid med uskyldsformodningen at vende bevisbyrden ved vurderingen af betydningen af pauser i deltagelse i hashsalget på grund af bortrejse eller lignende.

Der foreligger ikke individuel tilskyndelse, råd eller dåd udført af henholdsvis T8 eller T9 i forhold til det hashsalg, der er sket på andre tidspunkter end dem, hvor de pågældende konkret er konstateret at have deltaget aktivt, subsidiært har været til stede.

De har endvidere anført, at der i den gennemsnitlige mængde hashprodukter, som blev beslaglagt hos knap 2.000 formodede købere, indgik såvel hash som pot og skunk, hvorfor det beregnede gennemsnitlige køb af hashprodukter på 4,1 g ikke kan anvendes i forhold til de boder, som udelukkende solgte hash.

Strafudmålingen er i strid med gældende udmålingspraksis, og det er endvidere i strid med straffelovens § 80 at udmåle straffen ensartet uden differentiering efter omfang af salg.

Konfiskationen er reelt ubegrundet og støttet på et ubegrundet gæt, hvilket ikke opfylder de retsplejemæssige krav, der må stilles til begrundelsen for et skøn udøvet efter straffelovens § 75.

T10 har navnlig anført, at landsrettens dom vedrørende kvantum baserer sig på observationer af andre boder på Christiania og ikke på, hvad der konkret er solgt fra bod Ligeledes base-

rer domfældelsen for den mængde hash, der er solgt på aktionsdagen, sig på gennemsnitsberegninger og optællinger på andre dage og i andre boder. Der har ikke været ført bevis for, hvilken mængde hash der konkret er solgt fra bod ... eller i forbindelse med aktionsdagen den 11. januar 2014, og der skal derfor allerede af den grund ske frifindelse.

Domfældelse for medvirken til salget på de dage, hvor han ikke selv har været til stede, forudsætter, at det bevises, at han har deltaget i en form for planlægning eller koordinering eller lignende vedrørende disse dage, og et sådant bevis er ikke ført. Hans rolle har i øvrigt været så underordnet og delvis passiv, at der ikke er et medvirkensansvar de dage, hvor han ikke er til stede.

Der har ikke været nogen bevisførelse om, hvorvidt han har haft et udbytte, og konfiskationen baserer sig på en formodning, hvilket er i direkte strid med beviskravene i en straffesag. Der gælder ikke nogen bevislættelse i forhold til, om der har været et udbytte af en strafbar handling, og herefter kan det ikke ud fra landsrettens egne præmisser anses for bevist ud over enhver rimelig tvivl, at der har været et udbytte.

Subsidiært har han anført, at der ingen bevisførelse har været vedrørende størrelsen af et eventuelt udbytte. Selv om straffelovens § 75, stk. 1, giver adgang til at træffe en skønsmæssig afgørelse, er der ikke hjemmel til at træffe en vilkårlig afgørelse. Landsretten har ikke ansvaret nogen begrundelse for et beløb på 800 kr. om dagen, og landsrettens afgørelse herom bliver dermed så vilkårlig, at den er i strid med fundamentale retsprincipper om, at der også i relation til skønsmæssige afgørelser skal være en vis forudsigelighed. Der bør derfor ske frifindelse for konfiskation, subsidiært konfiskeres et mindre beløb.

Alle de tiltalte har i det væsentlige henvist til det, som de øvrige tiltalte har gjort gældende.

Anklagemyndigheden har navnlig anført, at straffelovens § 23 indebærer, at alle, der virker sammen om en forbrydelse, kan straffes – også udtrykt sådan, at strafansvaret omfatter alle, der har ”deltaget i en forbrydelse”. Generelt gælder, at det afgørende er, om personen virker sammen med andre om et handlingsforløb, som tilsigtes afsluttet med en fuldbrydet forbrydelse.

På baggrund af landsrettens bevisresultat kan det bl.a. lægges til grund, at den økonomisk indbringende hashhandel på Christiania, der fandt sted fra de mange hashboder i det såkaldte Green Light District omkring Pusherstreet, havde en velorganiseret og professionel karakter, som byggede på og forudsatte et samvirke mellem de involverede personer eller grupper af personer, der således udgjorde et kriminelt netværk. Der er tale om organiseret, systematisk og kontinuerlig hashhandel fra de enkelte boder og om, at de tiltalte har virket sammen med andre i en gruppe eller som samarbejdende aktører om hashhandlen i den enkelte bod. Medvirkensansvaret efter straffelovens § 23 omfatter dermed alle, der virker sammen om hashsalget fra den enkelte bod, herunder det salg, som er foregået på tidspunkter, hvor den enkelte tiltalte ikke har været til stede. De tiltaltes tilknytning til de respektive hashboder har haft en fast karakter, og der har været tale om kontinuerlig hashhandel, hvor de tiltalte efter periodisk fravær har genoptaget deres aktivitet. Medvirkensansvaret omfatter derfor også perioder, hvor de tiltalte måtte have været bortrejst eller lignende.

Efter landsrettens bevisresultat må det lægges til grund, at salget af hash mv. på aktionsdage er foregået helt koordineret mellem de få boder, der har været åbne, herunder således at overskuddet fra aktionsdagene gik til fælles formål. De tiltalte, der har medvirket til salg af hash mv. på aktionsdagene (T1, T6, T8, T9 og T10), er med rette dømt for medvirken til det samlede salg på den pågældende aktionsdag.

Spørgsmålet om medvirken omfatter ikke T5, idet det efter landsrettens bevisresultat må lægges til grund, at hashsalget fra bod nr.... ikke er foregået i forening med eller efter fælles forudgående aftale med andre. Efter landsrettens bevisresultat må det endvidere lægges til grund, at der med hensyn til bod nr. ... (T4) har været en adskillelse mellem personer og grupper, der anvendte boden på klart adskilte tidspunkter. T4 kan således kun dømmes for medvirken i relation til den gruppe, som han har været tilknyttet.

Højesterets vurdering af sagen må ske på grundlag af det bevisresultat, som er fastlagt ved landsrettens dom, jf. retsplejelovens § 933, stk. 2, jf. § 912, stk. 1. Landsretten har ved fastlæggelsen af den solgte mængde hash mv. foretaget en helt konkret bevisvurdering ud fra de oplysninger, som har været fremlagt under sagen. De tiltaltes bemærkninger om fastlæggelsen af den solgte mængde hash mv. er reelt rettet mod landsrettens bevisresultat og er udtryk for, at landsretten efter de tiltaltes opfattelse har bedømt sagens beviser fejlagtigt og ikke har haft

tilstrækkeligt grundlag for at bedømme beviserne som sket. Landsretten har angivet en detaljeret begrundelse for sin bevisvurdering i forhold til mængden af solgt hash mv. og dermed de omstændigheder, som er anset for bevist og er lagt til grund for domfældelsen, jf. retsplejelovens § 884, stk. 1.

Landsretten har med rette anset en joint som et cannabisholdigt produkt som sådan, således at det er den samlede mængde af hashmix i en joint – og ikke alene vægten af den udskilte hash – der skal indgå ved straffastsættelsen for en overtrædelse af lovgivningen om euforiserende stoffer. Dette svarer til, hvad der gælder med hensyn til andre euforiserende stoffer, jf. UfR 2006.1411 H og UfR 2006.3016 H.

Der bør ske en skærpelse af straffene. Der skal ved strafudmålingen lægges betydelig vægt på, at der er tale om systematisk, kontinuerligt og velorganiseret salg af hash mv. gennem en længere periode. Der skal endvidere blandt andet lægges vægt på den mængde hash, der er solgt, og den rolle, som den enkelte tiltalte har haft, herunder således at straffen for en bodmedarbejder alt andet lige bør fastlægges lavere end straffen for f.eks. en sælger.

Der er med rette sket konfiskation hos de tiltalte i medfør af straffelovens § 75, stk. 1. Det kan ud fra landsrettens bevisresultat lægges til grund, at der for sælgerne har været en betydelig fortjeneste, som bør konfiskeres hos den enkelte tiltalte. Der er i overensstemmelse med straffelovens § 75, stk. 1, foretaget en skønsmæssig vurdering af størrelsen af det udbytte, som bør konfiskeres hos den enkelte.

Der er med rette sket konfiskation i medfør af straffelovens § 76 a hos T2 og T3. Der er tale om grov narkokriminalitet, som har givet betydeligt udbytte, jf. straffelovens § 76 a, stk. 1, og de tiltalte har ikke efter landsrettens bevisresultat sandsynliggjort, at de pågældende aktiver er erhvervet for lovlige midler, jf. § 76 a, stk. 4.

Betingelserne for udvisning af T8 er opfyldt.

De tiltalte er med rette pålagt at betale sagens omkostninger for både byret og landsret. Der kan blandt andet henvises til landsrettens nærmere begrundelse for omkostningsafgørelsen,

herunder om nødvendigheden af bevisførelse om blandt andet omfanget og karakteren af hashhandlen på Christiania og fra de enkelte boder.

Der er ikke grundlag for at hjemvise landsrettens dom, idet der ikke er begået rettergangsfejl under sagens behandling i byret og landsret.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstillinger

De tiltalte – T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9 og T10 – er i landsretten idømt fængselsstraffe på mellem 1 år og 9 måneder og 2 år og 9 måneder ved som sælgere eller bodmedarbejdere i en periode på ca. 1 år at have taget del i organiseret handel med hash og andre hashprodukter fra hashboder på Christiania.

Hovedspørgsmålene i sagen er, om de tiltalte med rette er dømt for medvirken til salg af hash mv. foretaget i en hashbod på tidspunkter, hvor de ikke selv har været til stede, og om de med rette er dømt for de angivne mængder af hash mv. Herudover er der spørgsmål om hjemvisning, navnlig på grund af en rettergangsfejl ved at sammenlægge sagerne, om strafudmåling, om udvisning af T8 samt om konfiskation og sagsomkostninger.

Medvirken

Højesteret kan ikke efterprøve den konkrete bevisbedømmelse vedrørende skyldspørgsmålet, jf. retsplejelovens § 933, stk. 2, sammenholdt med § 912, stk. 1, nr. 4, modsætningsvis. Højesteret kan imidlertid tage stilling til, om landsretten har anvendt straffelovens § 23 om medvirken urigtigt, og om de faktiske omstændigheder, som er lagt til grund af landsretten, kan begrunde, at de tiltalte, bortset fra T5, dømmes for medvirken til salg af hash mv., som de ikke selv har foretaget, herunder på tidspunkter, hvor de ikke selv har været til stede i hashboder. Tilsvarende gælder for spørgsmålet, om nogle af de tiltalte som sælgere eller bodmedarbejdere på de såkaldte aktionsdage på Christiania har medvirket i forhold til det samlede salg af hash mv. på disse dage.

Efter straffelovens § 23, stk. 1, omfatter den for en lovovertrædelse givne straffebestemmelse alle, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til gerningen. Som anført af landsretten

er det generelt afgørende for strafansvaret, om en person virker sammen med en anden eller flere andre om et handlingsforløb, som afsluttes eller tilsigtes afsluttet med en fuldbyrdet forbrydelse.

Landsretten har efter bevisførelsen overordnet lagt til grund, at hashhandlen på Christiania havde en velorganiseret og professionel karakter, som byggede på og forudsatte et samvirke mellem de involverede personer eller grupper af personer, der således tilsammen udgjorde et kriminelt netværk. Der er bl.a. foregået en koordinering af åbningstider (herunder lukkedage og lukkeuger) og prissætning. Der har endvidere været et beredskab i forhold til at imødegå politiets aktioner i form af en evakueringsstrategi og alarmeringssystemer.

Landsretten har vurderet, at denne organisering vedrørende blandt andet åbningstid og prissætning sikrede en kontinuerlig kundesøgning, idet den fælles tilrettelæggelse skabte en forudsigelighed for kunderne, der altid eller meget ofte ville kunne købe et stort udvalg af hash og hashprodukter på Christiania.

Landsretten har vedrørende de enkelte hashboder anset det for bevist bl.a., at boderne i al væsentligt var hierarkisk opbygget med en klar fordeling af arbejdsopgaverne og en koordinering af hashhandlen mellem de personer, der på forskellige tidspunkter bemandede dem, at de tiltalte har været så involveret i den pågældende bods drift, at de var bekendt med omfanget af den hashhandel, der er foregået fra boden, at deres egen omfattende deltagelse i den vedvarende og meget systematiske hashhandel fra boden har bidraget til at opretholde bodens kontinuerlige drift og tillige tilskyndet til og gjort salget af den samlede mængde hash mv. muligt, og at de tiltalte har handlet som en del af en gruppe eller samarbejdende aktører tilknyttet en bestemt hashbod – for T4s vedkommende dog alene i en bestemt del af åbningstiden for en hashbod.

Landsretten har endvidere anset det for bevist, at de tiltaltes tilknytning til de respektive hashboder har haft en fast karakter, og at de har genoptaget deres aktivitet i forbindelse med hashhandlen efter perioder, hvor de har oplyst at have været bortrejst eller lignende.

Særligt for så vidt angår de såkaldte aktionsdage har landsretten anset det for bevist, at salget af hash mv. er foregået koordineret mellem de få boder, der var åbne.

Højesteret finder, at der ikke er grundlag for at fastslå, at landsretten ikke har foretaget en konkret og objektivt funderet bevisbedømmelse, som er nærmere begrundet, eller at landsretten med de anførte bevisresultater har anvendt straffelovens § 23 urigtigt ved at dømme de tiltalte, bortset fra T5, for medvirken som sket.

Stofmængde

Ved fastlæggelsen af mængden af hash mv., der er blevet solgt i de fem boder, sagen angår, har landsretten gennemgået de forskellige beviser i sagen. Beviserne har omfattet kundeoptællinger i begrænsede perioder, fortrinsvis i boder, der ikke er omfattet af denne sag, samt oplysninger om den gennemsnitlige mængde hashprodukter beslaglagt hos knap 2.000 formodede købere, der inden for en periode er blevet standset af politiet i et nærmere angivet område tæt på Christiania. Beviserne har endvidere omfattet optagelser fra stationære videokameraer i begrænsede perioder (herunder på seks aktionsdage), observationsrapporter og videooptagelser fra politiagenter, der købte hashprodukter i boderne, samt forklaringer fra de tiltalte selv og fra politipersonale. På grundlag af en samlet vurdering af disse beviser har landsretten fastslået, hvor stor en mængde hash og hashprodukter hver enkelt af de tiltalte har medvirket til at sælge.

Højesteret finder, at landsretten herved – i overensstemmelse med princippet om den frie bevisbedømmelse i retsplejelovens § 880, 2. pkt. – har foretaget en konkret og objektivt funderet bevisbedømmelse. Bevisbedømmelsen er begrundet, jf. retsplejelovens § 884, stk. 1. Der er ikke tale om, at landsretten ved den beskrevne bevisbedømmelse har tilsidesat regler for sagens behandling eller har anvendt loven urigtigt, jf. retsplejelovens § 912, stk. 1, nr. 1 og 3. Bevisbedømmelsen kan ikke efterprøves af Højesteret, jf. retsplejelovens § 933, stk. 2, jf. § 912, stk. 1, nr. 4, modsætningsvis.

Det er gjort gældende, at der i den gennemsnitlige mængde hashprodukter, som blev beslaglagt hos knap 2.000 formodede købere, indgik såvel hash som pot og skunk, og at det beregnede gennemsnitlige køb af hashprodukter på 4,1 g derfor ikke kan anvendes i forhold til de boder, som udelukkende solgte hash. Højesteret bemærker hertil, at det ikke er i strid med principperne for bevisbedømmelse, at landsretten ved den skønsmæssige fastlæggelse af

stofmængden for disse boder i lyset af det beregnede gennemsnitlige køb af hashprodukter har lagt til grund, at den enkelte hashkunde købte gennemsnitligt 4,1 g hash.

Landsretten har anset en joint for et cannabisholdigt produkt og ladet den samlede vægt af hashmixet i jointen indgå ved beregningen af den solgte mængde hash mv. Højesteret bemærker herved, at den manglende adskillelse af tobak og hash i hashmixet ikke ændrer ved, at salget af joints er omfattet af straffelovens § 191.

Rettergangsfejl ved sammenlægning af sager?

Højesteret finder, at der ikke er grundlag for at fastslå, at det er i strid med retsplejelovens bestemmelser, herunder § 705, stk. 1, om sammenlægning af straffesager, at straffesagerne vedrørende de enkelte hashboder blev lagt sammen i seks sager. Det er heller ikke i strid med bestemmelsen, at man undlod at sammenlægge de seks sager til én sag under henvisning til, at man anså det for praktisk umuligt at gennemføre en så stor samlet sag, der ville have omfattet mere end 70 tiltalte. Det er heller ikke godtgjort, at de tiltalte er dømt på grundlag af beviser, som i strid med retsplejelovens § 880, 1. pkt., ikke er ført under hovedforhandlingen i deres straffesag.

Højesteret finder herefter, at der ikke er sket rettergangsfejl ved afgrænsningen eller behandlingen af denne sag.

Strafudmåling

Højesteret tiltræder, at der som anført af landsretten ved strafudmålingen – i overensstemmelse med landsrettens bevisresultat – er lagt vægt på, at der er tale om systematisk og organiseret handel med hash mv., som kontinuerligt har stået på over en længere periode, og at der herudover er taget hensyn til, hvilken mængde af hash mv. der er solgt, til den enkeltes rolle og udbytte, samt til tidligere straffe for ligartet kriminalitet.

Højesteret bemærker herved, at ved graduering mellem de enkelte tiltalte kan forskelle i kvantum tillægges forholdsvis mindre vægt, når det som her for alle de tiltalte drejer sig om store mængder, og der som nævnt er tale om en systematisk og organiseret handel med hash mv., som kontinuerligt har stået på over en længere periode. Højesteret bemærker endvidere, at det i hvert fald under de nævnte omstændigheder ikke har betydning for strafudmålingen, at

der i de fastslåede mængder af cannabisholdige produkter ud over hash indgår pot, skunk og hashmix.

Særligt for T4 og T5 bemærkes, at der ud over de mængder, som de er dømt for, må henses til udbyttet samt karakteren og omfanget af den tidligere kriminalitet, de er dømt for. For T4s vedkommende må det endvidere indgå, at de nu pådømte forhold er begået under udeblivelse fra afsoning af tidligere idømt straf.

Højesteret finder ikke grundlag for at fastslå, at landsretten ikke har fastsat straffene for de enkelte tiltalte efter en individuel bedømmelse på grundlag af de anførte kriterier.

Højesteret finder herefter ikke grundlag for at ændre de fængselsstraffe, som landsretten har fastsat.

Udvisning

Højesteret tiltræder af de grunde, som byretten har anført, at T8 alene er udvist betinget, jf. udlændingelovens § 24 b.

Konfiskation

Højesteret finder ikke grundlag for at tilsidesætte landsrettens skønsmæssigt idømte udbyttekonfiskation, jf. straffelovens § 75, stk. 1, eller for at tilsidesætte konfiskationen af formuegoder efter straffelovens § 76 a.

Sagsomkostninger

Højesteret tiltræder af de grunde, som landsretten har anført, fastsættelsen af sagsomkostninger for byretten.

Efter retsplejelovens § 1008, stk. 3, skal udgifter, der er foranlediget ved anke, udredes af tiltalte, når anken er iværksat af tiltalte og ikke har ført til en forandring til tiltaltes fordel.

Højesteret tiltræder af de grunde, som landsretten har anført, fastsættelsen af sagsomkostninger for landsretten for T2, T3, T5, T6 og T7.

De øvrige tiltalte er af landsretten idømt en uændret fængselsstraf, men der er konfiskeret et lavere beløb hos dem end i byretten. Hos T1 har landsretten konfiskeret 500.000 kr. mod 1 mio. kr. i byretten, hos T4 og T8 300.000 kr. hos hver mod 1 mio. kr. i byretten samt hos T9 og T10 80.000 kr. hos hver mod 300.000 kr. i byretten. Højesteret finder, at disse ændringer – der indebærer en forandring til disse tiltaltes fordel – ikke kan anses for at være uvæsentlige eller at angå mindre beløb. Statskassen skal derfor betale sagsomkostningerne for landsretten for disse tiltalte.

Konklusion

Med den anførte ændring vedrørende sagsomkostningerne for landsretten stadfæster Højesteret herefter landsrettens dom.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes med den ændring, at statskassen skal betales sagsomkostningerne for landsretten for T1, T4, T8, T9 og T10.

T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9 og T10 skal betale sagens omkostninger for Højesteret.